

5. Висновок № 667/2012 щодо проекту Закону України «Про прокуратуру» / схвалений Венеціанською Комісією на її 92-ому пленарному засіданні 12-13 жовтня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/_pdf.

Машкова М.Р.

курсант Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – к.ю.н., доц. **Бацько І.М.**

доц. каф. кримінального процесу

ВИПАДКИ ОBOB'ЯЗKOBOTO ПPИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ

Судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду (ст. 1 Закону України «Про судову експертизу»).

Експертиза в кримінальному судочинстві регулюється: Конституцією України, КПК України, Законом України «Про судову експертизу», а також міжвідомчими і відомчими нормативно-правовими актами.

Сутність експертизи – проведення експертом кримінального провадження на основі його спеціальних пізнань самостійного дослідження, необхідного для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, що знаходить своє відображення у висновку експерта.

Ознаки експертизи:

1) застосування спеціальних знань (це може бути будь-яка галузь знань, сфера діяльності);

2) наявність спеціального суб'єкта експертизи – експерта (це особа, яка володіє спеціальними знаннями, якій за постановою слідчих органів доручено провести експертизу і надати за її результатами висновок);

3) проведення дослідження з метою встановлення обставин, які мають значення для справи;

4) проведення у визначеній процесуальній формі (умова допущення висновку експерта як судового доказу);

5) наявність висновку експерта, який є самостійним видом судових доказів.

Згідно зі ст. 242 КПК слідчий або прокурор зобов'язаний звернутися до експерта для проведення експертизи щодо:

1) встановлення причин смерті;

2) встановлення тяжкості та характеру тілесних ушкоджень;

3) визначення психічного стану підозрюваного за наявності відомостей, які викликають сумнів щодо його осудності, обмеженої осудності;

4) встановлення віку особи, якщо це необхідно для вирішення питання

про можливість притягнення її до кримінальної відповідальності, а іншим способом неможливо отримати ці відомості;

5) встановлення статевої зрілості потерпілої особи в кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених ст. 155 КК;

б) визначення розміру матеріальних збитків, шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяної кримінальним правопорушенням.

Експертиза проводиться в обов'язковому порядку для встановлення причин смерті у випадку виявлення трупів (або частин трупа) осіб, які вмерли насильницькою смертю, раптово або за нез'ясованих обставин, а також трупів невстановлених осіб. Крім того, з'ясовуються й інші питання, пов'язані зі смертю певної особи: коли настала смерть, яким способом і знаряддями спричинялися тілесні ушкодження, які з них несумісні з життям тощо.

Встановлення тяжкості та характеру заподіяних особі тілесних ушкоджень можливе лише за допомогою проведення судово-медичної експертизи. Освідування особи (ст. 241 КПК) може лише засвідчити наявність певних ушкоджень або інших слідів кримінального правопорушення на тілі особи.

У тих випадках, коли виникають сумніви щодо осудності або обмеженої осудності (ст. 19, 20 КК) підозрюваного, необхідно призначати судово-психіатричну експертизу. Відомостями, які вказують на психічні патології, можуть бути: а) перебування підозрюваного на обліку як особи, що страждає психічним захворюванням; б) документи, які свідчать про психічні захворювання підозрюваного; в) тяжкість або характер вчинених злочинних дій (вбивство з особливою жорстокістю, неадекватні реакції, поведінка). Така експертиза визначає відсутність або наявність, в тому числі й психіатричний діагноз, душевного захворювання у підозрюваного, тимчасового розладу психоемоційної діяльності, спроможність усвідомлювати свої дії та керувати ними під час вчинення інкримінованого йому діяння, необхідності застосування до нього примусових заходів медичного характеру та примусового лікування.

Якщо в учиненні злочину підозрюється неповнолітня особа і в матеріалах кримінального провадження є дані про її розумову відсталість, призначається комплексна психолого-психіатрична експертиза. При цьому на вирішення експертів ставиться питання про наявність і ступінь розумової відсталості неповнолітнього, про відповідність розумового розвитку його віку, про здатність адекватно сприймати події. У тих випадках, коли документи, що підтверджують вік підозрюваного, викликають сумніви в дійсності або зовсім відсутні і одержати їх неможливо, призначається судово-медична експертиза для встановлення віку особи, якщо це має значення для вирішення питання про її кримінальну відповідальність.

Експертиза для встановлення статевої зрілості потерпілої особи як жіночої, так і чоловічої статі в кримінальному провадженні щодо злочинів, передбачених ст. 155 Кримінального кодексу України. Закон не пов'язує вказаний стан з певним віком потерпілого, тому така експертиза може призначатися в

деяких випадках щодо осіб, які досягли повноліття, і проводиться відповідно до "Правил проведення судово-медичних експертиз (обстежень) із приводу статевих станів Бюро судово-медичної експертизи", затверджених наказом МОЗ України від 17.01.1995 № 3.

З урахуванням положень чинного кримінально-процесуального закону слідчий або прокурор зобов'язаний звернутися до експерта для проведення експертизи щодо визначення розміру матеріальних збитків.

Визначення документальної обґрунтованості наявності та розміру матеріальних збитків відповідно до Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз й експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5, належить до завдань економічної експертизи.

Таким чином, експертиза – процесуальна дія, основний зміст якої складає проведення за завданням органів розслідування чи суду експертом і у визначеному законом порядку дослідження з використанням спеціальних знань з метою встановлення обставин, які мають значення для справи.

Машталір К.С.

курсант Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – к.ю.н., доц. **Бацько І.М.**

доц. каф. кримінального процесу

ФУНКЦІЇ СЛІДЧОГО СУДДІ У ДОСУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ

На сучасному етапі судової і правової реформи в Україні, яка здійснюється у напрямі реалізації прийнятого державою обов'язку захисту прав і законних інтересів людини і громадянина, особлива роль належить судовій владі. Тенденції розвитку кримінального процесуального законодавства свідчать про посилення гарантій прав осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, та поступове розширення повноважень суду на досудовому провадженні в кримінальній справі.

Ключовою й абсолютно новою для вітчизняного кримінального процесуального законодавства фігурою, яка уповноважується новим законом на здійснення зазначених вище функцій, є фігура слідчого судді. Слідчі судді як спеціальні суб'єкти з тим чи іншим спектром процесуальних повноважень існують в правових системах багатьох країн світу, зокрема Італії, Франції, Німеччини, Литви, Латвії, Молдови.

Відповідно до чинного КПК України подання органів дізнання, досудового розслідування та прокурора про проведення слідчих дій і застосування запобіжного заходу у виді взяття під варту, а також скарги учасників кримі-